

10.11.70. Saa. No 221.400

Atınada Fransız Arkeoloji Okulunun yüzüncü
yıldönümü münasebetile yapılan toplantılar
törenler ve geziler hakkında
rapor

Atınadaki Fransız Arkeoloji Okulu (Ecole Française d'Athènes) kuruluşunun yüzüncü yıldönümü münasebetile tertib ettiği törene İstanbul ve Ankara Üniversiteleri ile Türkiye Müzeleri adına Millî Eğitim Bakanlığı Antikitetler ve Müzeler Umum Müdürlüğünü davet etmiş, bu kurullar bu daveti kabul ederek Türkiye Hükümeti temsilcileri olarak İstanbul Arkeoloji Müzeleri müdürü Aziz Ogan ile Ankara Etnografya Müzesi müdürü Ramzi Oğuz Arıki, İstanbul Üniversitesi temsilcisi olarak Prof. Arif Müfid Manseli, Ankara Üniversitesi temsilcisi olarak Prof. Enver Ziya Karal, Dil, Tarih-Coğrafya Fakültesinin temsilcisi olarak Doçent Ekrem Akurgalı göndermeği kararlaştırmışlardı. Biri Biri ile önceden temas etmeksizin çeşitli ilim kurulları tarafından seçilmiş ve bir heyet teşkili hususunda hiç bir talimat almanış olan temsilciler Atınaya vardıkları andan itibaren bir "Türk heyeti" kurmak lüzumunu hissetmişler ve içlerinden İstanbul Arkeoloji Müzesi müdürü Aziz Oganı, hükümeti temsil eden en yaşlı üye olması ve ülkemizin arkeolojisine hizmette bulunmuş olması dolayısı ile, heyet başkanı seçmişlerdir.

Heyet -birkaç gün sonra uçakla Atınaya muvasalat edecek olan Ekrem Akurgal müstesna olmak üzere - salı 2 eylül 1947 de Aksu vapuru ile Pireye hareket etti ve 5 eylül cuma sabahı Pireye vardı. Fransız Okulu üyelerinden, Fakültemizde bir müddet seramografi dersleri vermiş olan bay H. Metzger bizi karşıladı ve evvelce hazırlanmış olan "Grand Hotel" e yerleştirdi. Türk heyetinin Atınadaki ikameti 5 eylülde 19 eylüle kadar sürdü. Üyeler 19 eylülde Pireden yine Aksu vapuru ile hareket ederek 22 eylülde İstanbula muvasalat ettiler.

Arkeoloji Okulundaki tören 10 eylülde başladığından arada kalan birkaç günlük boş vaktimizden istifade ederek Okul müdürü bay R. Demangeli ve Türk elçiliğinde işgüderi ~~...~~, Atınanın muhtelif anıt ve müzelerini ziyaret ettik. Bu arada Millî Müze müdürü Karusos'un delâleti ile bu müzeye ilâve edilmiş olan yeni daireleri, müzenin labo-

ratuvar ve mülaj atölyelerini yakından tetkik ettik ve bu sahalarda mahdud vasıtalarla dahi ne kadar verimli çalışılabileceği hakkında bir fikir edindik. Halen kapalı olan müzenin yeniden son metodlara göre tanzim edilmiş olan üç salonunda teşhir edilen önemli eserleri, bilhassa Delphi'de bulunmuş olan altın tezyinatı havi fildişi eserleri ve son zamanlarda Pirede meydana çıkarılmış olan olgun arkaik üslûpta bir "kuros" heykelini rahatça incelemek imkânını bulduk. Benaki Müzesini bizzat Benaki gezdirdi. Bu müzenin sakladığı harikülâde kolleksiyonların harb, işgal ve onu taib eden siyasî ve iktisadî buhran senelerine rağmen durmadan zenginleştiğini müşahade ettik. Ayrıca Fransız Okulunun zengin kütüphanesinde Türkiyede bulamadığımız bazı eserleri gözden geçirmek fırsatını da kaçırmadık.

Tören 10 eylülde okulun bahçesinde verilen bir réception'la başladı. Bu suretle 15 muhtelif ülkeden gelmiş olan delegeler biri birini tanışma fırsatını buldular. Ruslar, bunların nüfuzu altında bulunan Orta Avrupa devletleri, Almanlar, Avusturyalılar ve İtalyanların törene iştirak etmedikleri, İngilizlerin ise döviz ihracı müşkülâtından dolayı yalnız Atinadaki İngiliz Arkeoloji Enstitüsü üyelerini delege tayin ettikleri anlaşıldı. Kismen bir harb gemisi, kismen de iki uçakla gelen Fransız heyeti bir hayli kalabalıktı. Fransız Akademileri ve bütün Fransız Üniversiteleri birer delege göndermişlerdi. Bunların arasında Picard Dugas, Seyrig, Demargne ve Vallois gibi tanınmış arkeologlar bulunuyordu. Fransa Millî Eğitim Bakanlığı da kalabalık bir heyetle temsil edilmişti.

11 eylül perşembe günü saat 10 da harbte ölen Okul üyeleri için bahçede kısa bir tören yapıldıktan sonra saat 10,30 da Okulun konferans salonunda mutantan bir akademik celse aktedildi. Bu celsede bütün delegelerden başka kiral, kiralıçe ve Yunan hükümet erkânı ve ilim kurulları temsilcileri hazır bulundu. Törene Paris Üniversitesi profesörlerinden P.Jouguet başkanlık etti. Okul müdürü R.Demangel bu kurulun tarihçesini, gelişmesini, gördüğü işleri ve Fransız kültürünün doğu ülkelerinde yayılmasında oynadığı rolü tebarüz ettiren uzun bir nutuk söyledikten sonra Fransız Akademileri ve Üniversiteleri, Yunan Akademisi ve Üniversitesi adına birçok nutuklar söylendi. Tam manasile akademik bir karakter taşıyan bu nutukları Okulun yabancı üyeleri adına Belçika delegesitanınmış Bizans sanatı mütehassıslarından H.Grégoire'in söylediği uzun, "esprit"li, fakat birçok yerinde siyasî mülâhazaları ilmî görüşlerle

mezceden nutku takib etti. Okula Atina Akademisininin altın madalyası tevdi olunduktan sonra muhtelif ilim kurullarının göndermiş oldukları mesajların takdimine başlandı. Bazıları pek süslü maroken kaplar içinde bulunan mesajların yanında bizim Üniversitemizin son derece sade, fakat belki o nisbette demokratik bir karakter taşıyan mesajını, sıra Türkiye'ye geldikte, Okul müdürüne tevdi ettim. - Aynı gün saat 18 de kiral ve kiraliçe tarafından kiral ailesinin sayfiyesi olan Tatoi sarayında verilen réception'a iştirak ettik. Saat 21 de Sorbonne'lu talebelerden müteşekkil, antik tiyatro heyetinin, (troupe du théâtre antique de la Sorbonne) Atınada Herodes Attikus odeonunda verdiği "Agamemnon" piyesinin temsilinde bulunduk. Antik Yunan musikisine pek yaklaşan yepyeni bir musikinin refakati ile ve koronun piyesin aksiyonuna faal bir surette iştirak etmesi ile temayüz eden bu temsil çok muvaffak oldu.

12 eylül cuma günü Fransızların büyük hafriyat merkezi olan Delphiye gidilecekti. Fakat bu dağlık bölgede durum karışık olduğundan onun yerine Sunion burnundaki Poseidon mabedi ziyaret edildi. Öğleden sonra Delphide yapılması mukarrer olan tören Okulun bahçesinde icra edildi ve tanınmış Fransız arkeologlarından Delphi hafiri Th. Homolle için dikilen stel açıldı. Okulun konferans salonunda verilen projeksiyonlu bir konferans Fransızların Yunanistanın bu büyük din merkezinde yapmış oldukları işler hakkında bir fikir verdi. - 13 eylül cumartesi akşamı Fransız Okulu tarafından "Grande Bretagne" otelinde verilen beşyüz kişilik resmî bir ziyafette bay Aziz Ogan Türk heyeti adına kısa bir nutuk söyledi ve Türkiyenin Fransız arkeoloji ilmi ile olan ^{ny}ünasebetlerini tebarüz ettirdi.

14 Eylül pazar günü otomotris ile Peloponneste Navplion'a ve oradan da otobüslerle Epidauros'taki Asklepios sağlık yurduna gidildi. Fransızların burada Yunan kazılarını tamamlayıcı mahiyette yapmış oldukları sondajlara dair Okul üyeleri izahlarda bulundular. Yunanistanın en iyi muhafaza edilmiş tiyatrosu olan ve M.ö. IV. yüzyıla ait bulunan Epidauros tiyatrosunda Sorbonne'lu gençler, 10000 kişilik bir halk kütlesi önünde "Persler" adlı piyesi yine büyük bir başarı ile temsil ettiler. - Çok güzel, fakat yorucu olan bu gübû takib eden pazartesi akşamı ilk önce Fransa sefaretinde verilen réception'da, sonra "Grande Bretagne" otelinde Yunan hükûmeti tarafından verilen ziyafette hazır bulunduktan, 16 eylül salı günü Okulun bahçesinde tertib olunan veda çayına iştirak ettikten sonra 17 eylül çarşamba günü kalabalık bir heyet halinde Delos adasına gittik. Bir Fransız ve bir de Yunan harb ^{ny}geâsi ile yapılan bu

tenezzüh, gidiş-dönüş vapur seyahatinin 16 saat sürmesine ve Delosta ancak 2,5 saat kalınmasına rağmen son derece enteresan oldu. İlkçağda İon âleminin büyük dinî merkezi, sonraları büyük ticaret limanı olan, bugün ise tamâmîle metrük bulunan Delos adası, Fransızların geniş ölçüde hafriyatla buldukları, fakat aynı zamanda Delphide tecrübe ve inkişaf ettirdikleri metodları tam olarak tatbik eyledikleri bir saha olmasından dolayı arkeologlar için büyük bir önem taşımaktadır. Şehrin liman tesislerini, kutsal alanlarını, dar sokakları ve iyi muhafaza edilmiş evleri ile Pompeyi'yi andıran mahallelerini gezdik, zengin müzesini ve son zamanlarda Artemis mabedinin altında bulunmuş olan önemli altın, fildişi ve kemik eserleri inceledik. Delos kazılarını tam bir ilmî mecraya sokmuş olan M.Holleaux için müzede dikilen bir stelin açılış töreninde bulduktan sonra ertesi günü sabaha karşı Atinaya avdet ettik.

Bununla törenler ve arkeolojik geziler sona ermiş oluyordu. Atinada geçirdiğimiz son günlerde resmî veda ziyâhlerinden başka Amerikalılar tarafından gayet büyük ölçüde yapılan "agora" kazılarını direktör Vanderpool'un rehberliği altında tetkik etmek fırsatını bulduk ve metodik çalışıldığı takdirde pek fazla t̄rip edilmiş binalardan dahi ne gibi önemli neticeler çıkarılabileceği hakkında bir fikir edindik.

Muntazam tatbik edilen bir program tahtında biri birini takip eden bütün bu toplantılar, konferanslar ve arkeoloji gezileri bize yalnız bir yüzyıl içinde Atina Fransız Okulunun Yunanistanda arkeoloji sahasında gördüğü, Fransızlara ciddîden şeref temin edecek büyük işlere dair bir fikir vermekle kalmamış, Yunanistan gibi bize komşu olan bir ülkedeki arkeoloji faaliyeti hakkında da vazih bir fikir edinmemizi mümkün kılmıştır. Diğer taraftan 15 millete mensup 100 kadar delege ile yakından temas etmek, onları memleketimize yapılan arkeoloji işlerine dair tenvir etmek fırsatı elde edilmiş, bu temasların ilk müsbet neticesi, İsveçli delegelerin delâleti ile, benim Romadaki Klâsik Arkeoloji Uluslararası Kurulu"(Association Internationale d'Archéologie Classique) tarafından neşredilen ve bütün dünyadaki klâsik arkeoloji faaliyetinden bahsedecek olan "Fasti Archaeogici" dergisine muhabir rédacteur seçilmem olmuştur. Yalnız gerek Türk Üniversiteleri, gerek Müzeler Umum Müdürlüğü ve gerek Türk Tarih Kurumu gibi ilim kuruluşlarının neşriyatının Yunanistana gönderilmediğini, binaenaleyh bizim ilmî faaliyetimiz hakkında büyük Avrupa milletlerinden sarfı nazar, Yunanistan gibi bize en yakın bir ülkeyi bile haberdar edemediğimizi esefle gördük. Meselâ Fransız Okulunda, pek ze

gin olan dergi koleksiyonu arasında halen biricik arkeoloji dergimiz olan "Belleten"i bulamamak bizi üzdü. Hiç olmazsa Yunanistan gibi bize komşu ve dost bir ülkenin ilim kurulları ile kültürel temaslara ~~gmx~~ bir an evvel geçmenin mübrem bir ihtiyaç olduğunu arzeder, bu güzel ve her bakımdan faydalı ^{seyahat} mümkün kıldıklarından dolayı İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü ve Edebiyat Fakültesine teşekkürlerimi sunarım.

9. XI . 47.

Arkeoloji Profesörü

Dr. Arif Müfid Mansel

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

Aziz Ogan Koleksiyonu

OGNIST0200205